

ĐẶC ĐIỂM SA-PÔ TRONG BẢN TIN KINH TẾ VIỆT-TRUNG VÀ NHỮNG VẤN ĐỀ LIÊN QUAN ĐẾN DỊCH THUẬT

SAPO CHARACTERISTICS IN VIETNAM-CHINA ECONOMIC NEWS AND TRANSLATION-RELATED ISSUES

Nguyễn Thị Vĩnh Bình¹

Ngày tòa soạn nhận được bài báo: 02/05/2022

Ngày nhận kết quả phản biện đánh giá: 03/11/2022

Ngày bài báo được duyệt đăng: 28/11/2022

Tóm tắt: Sa-pô là phần dẫn nhập của bản tin, nội dung thể hiện thông tin cốt lõi với câu chữ ngắn gọn, hình thức ấn tượng. Sa-pô trong bản tin kinh tế tiếng Việt và tiếng Trung Quốc cũng có những đặc điểm và chức năng như sa-pô trên báo chí nói chung, tuy nhiên chủ yếu nhấn mạnh, phản ánh các nội dung liên quan đến lĩnh vực kinh tế. Bài viết thông qua so sánh sa-pô trong bản tin kinh tế tiếng Việt và tiếng Trung Quốc, từ đó rút ra những kết luận để phục vụ công tác dịch sa-pô trong bản tin kinh tế từ tiếng Việt sang tiếng Trung Quốc.

Từ khóa: Sa-pô, bản tin kinh tế, đặc điểm ngôn ngữ, dịch thuật.

Abstract: Sapo is the introductory part of the newsletter, the content presents the core information with short sentences and impressive form. Sapos in Vietnamese and Chinese economic news also have the same characteristics and functions as those in the press in general, but mainly emphasize and reflect the content related to the economic field. The article compares sapos in Vietnamese and Chinese economic news, thereby drawing conclusions to serve the translation of them in economic news from Vietnamese into Chinese.

Keywords: Sapo, economic news, linguistic features, translation

I. Đặt vấn đề

Ngày nay hoạt động giao lưu kinh tế giữa hai nước Việt Nam và Trung Quốc không ngừng phát triển. Do vậy, dịch bản tin kinh tế từ tiếng Việt sang tiếng Trung ngày càng trở nên quan trọng. Trong đó, sa-pô trong bản tin một trong những yếu tố làm nên thành công của bản tin. Trong cuốn “Viết cho độc giả” đã nhấn mạnh:

Sa-pô chính là vũ khí thứ hai sau tiêu đề trong cuộc chiến giành độc giả. [3] Sa-pô trong bản tin kinh tế dịch thông qua những thuật ngữ liên quan đến kinh tế để truyền tải những nội dung liên quan đến kinh tế. Vấn đề dịch sa-pô trong bản tin kinh tế từ tiếng Việt sang tiếng Trung từ trước đến nay vẫn bị bỏ ngỏ, chưa có những nghiên cứu chuyên sâu. Bài viết thông qua tìm hiểu đặc điểm của sa-pô trong bản tin kinh

¹ Khoa tiếng Trung Quốc - Trường Đại học Mở Hà Nội

tế tiếng Việt và tiếng Trung Quốc, từ đó rút ra kết luận phục vụ công tác dịch dịch Sa-pô, trên nguồn dữ liệu bao gồm 357 bản tin kinh tế (từ năm 2016 đến năm 2021) được dịch từ tiếng Việt sang tiếng Trung Quốc của Thông tấn xã Việt Nam. Đây là cơ quan báo chí đối ngoại chủ lực quốc gia, TTXVN cung cấp tin cho hệ thống truyền thông trong và ngoài nước bằng năm thứ tiếng: Việt Nam, Trung Quốc, Anh, Pháp và Tây Ban Nha.

Phương pháp nghiên cứu chính được sử dụng là phương pháp định lượng, kết hợp với phương pháp mô tả ngữ liệu nhằm đưa ra những đặc điểm cơ bản của sa-pô trong tiếng Việt, đồng thời tiến hành so sánh sa-pô trong bản tinh tế tiếng Việt và tiếng Trung, từ đó đề xuất cách dịch.

II. Lý thuyết chung về Sa-pô trong bản tin kinh tế Việt-Trung

2.1. Khái niệm Sa-pô trong bản tin kinh tế

Sa-pô bắt nguồn từ cách gọi phiên âm của từ “chapeau” trong tiếng Pháp, nghĩa là chiếc mũ, vật dùng để đội trên đầu. Nó nằm ở trên phần cao nhất của một con người, cũng như nằm ở phía trên của bài báo, giống như tiêu đề, nói cách khác đây là đoạn quảng cáo cho bản tin, tạo sức hấp dẫn, chèn chui, lôi cuốn người đọc.

Một số học giả nước ngoài cũng đã đưa ra định nghĩa về sa-pô. Line Rose trong cuốn “Nghệ thuật thông tin” có viết: “Sa-pô là hạt nhân của tin tức, bản thân nó là thành phần cơ bản của thông tin báo chí” . [6] Hay như, trong cuốn “Kỹ năng viết bài”, Fabience Gérard quan niệm sa-pô: “Đó là yếu tố đập vào mắt độc giả, nằm giữa tít và bài báo” .[1]

Việt Nam sớm đã sử dụng sa-pô trong báo chí, nhưng tài liệu nghiên cứu chưa phong phú, chưa đi sâu vào nghiên cứu. Các học giả Việt thường không đưa ra định nghĩa sa-pô về mặt hình thức, mà nêu ra định nghĩa trên cơ sở đặc điểm và chức năng.

Học giả Vũ Quang Hào đưa ra khái niệm: “Sa-pô là bức thông điệp ngắn gọn từ bài báo. Lời chào đầu nằm ngay sau tít dẫn chính. Một điểm nhấn cần thiết, nêu vấn đề đầu đề bài báo đặt ra để lôi cuốn người đọc. Cánh cửa mở ra để người đọc liếc vào và mời gọi họ vào, phần quảng cáo nghiêm túc cho bài báo, những thông tin chất lượng nhất từ bài báo, ý tưởng chủ đạo mà người viết muốn gửi gắm”. [2]

Tác giả Trần Quang trong cuốn “Thẻ loại chính luận” cho rằng: “Sa-pô được dùng để giới thiệu xuất xứ, bối cảnh chính trị-xã hội của tác phẩm, đồng thời nêu những nội dung cơ bản nhất mà tác phẩm sẽ trình bày chi tiết” .[5]

Tổng hợp những nghiên cứu trước, chúng tôi đưa ra định nghĩa về sa-pô: Sa-pô là một đoạn văn hoàn chỉnh, nằm dưới tiêu đề và phía trước phần chính văn của bài báo, có chức năng tóm tắt, giới thiệu nội dung chính của bài viết, nhằm thu hút độc giả, tạo sức cạnh tranh cho bài báo.

Ví dụ 2.1.1:

“Singapore hạ dự báo tăng trưởng kinh tế năm 2020

Hà Nội (TTXVN 17/2)- Ngày 17/2, Bộ Thương mại và Công nghiệp (MTI) Singapore đã hạ dự báo tăng trưởng kinh tế của nước này năm 2020 xuống -0,5%-1,5%, từ mức dự báo tăng 0,5% - 2,5% được đưa ra hồi tháng 11/2019.

MTI cho rằng dịch viêm đường hô hấp cấp do virus Corona chủng mới (COVID-19) được dự báo sẽ tác động tiêu cực tới nền kinh tế Singapore, nhất là đối với các lĩnh vực chế tạo, thương mại bán buôn và du lịch. Dịch bệnh sẽ khiến lượng khách du lịch quốc tế đến Singapore giảm mạnh. Theo đánh giá của MTI, dịch COVID-19 chắc chắn sẽ khiến tăng trưởng kinh tế của Trung Quốc và các quốc gia bị tác động khác ở châu Á sụt giảm.

MTI cho rằng quan hệ thương mại giữa Mỹ và Trung Quốc vẫn còn đang bất ổn, đặc biệt khi hai nước bước vào giai đoạn thảo luận các “vấn đề có tính thực chất hơn” trong giai đoạn đàm phán tiếp theo. Bên cạnh đó, những căng thẳng địa chính trị tại Trung Đông có thể ảnh hưởng tới các thị trường tài chính và thị trường nguyên vật liệu, qua đó sẽ tác động tiêu cực tới khu vực châu Á và Singapore.

MTI cho hay tăng trưởng kinh tế của Singapore năm 2019 đã ở mức 0,7%, sát với con số ước tính được đưa ra hồi đầu tháng 1/2020 nhưng thấp hơn rất nhiều so với mức tăng trưởng 3,4% của năm 2018. Đây cũng là mức tăng trưởng thấp nhất kể từ cuộc khủng hoảng tài chính toàn cầu năm 2009.”

Trong bản tin này, về mặt nội dung, tiêu đề và sa-pô có sự liên kết chặt chẽ, độc giả không cần đọc hết tin cũng nắm được các thông tin chính của sự kiện, gồm: Ai, Cái gì, Khi nào, Ở Đâu? Về mặt hình thức trình bày, sa-pô là phần ngay sau tiêu đề, được dùng chữ in đậm. Nhiệm vụ của sa-pô là kích thích độc giả đọc tiếp các phần tiếp theo để biết sự việc diễn biến như thế nào và chi tiết kết quả ra sao?

2.2. Phân loại Sa-pô trong bản tin kinh tế tiếng Việt

Có nhiều tiêu chí để phân loại sa-pô trên báo tiếng Việt. Dựa theo chức năng, có thể chia thành sa-pô thành sa-pô thông tin và sa-pô khơi gợi. Dựa vào sự liên kết với phần tiêu đề và phần thân tin, sa-pô được chia thành sa-pô trực tiếp, sa-pô gián tiếp. Dựa trên hình thức thể hiện, có thể chia thành sa-pô trần thuật, sa-pô hỏi, sa-pô miêu tả, sa-pô bình luận.

2.2.1. Sa-pô trần thuật

Đây là dạng sa-pô trực tiếp, dùng trong các tin thời sự, kinh tế. Sa-pô trần thuật thường chứa từ 3-5 yếu tố của công thức 5W1H, cách diễn đạt ngắn gọn, rõ ràng, sử dụng các công thức có sẵn như: Khi nào đó, ở đâu diễn ra sự kiện gì, có ai đó tham gia. Đã có một kết quả (hậu quả) nào đó xảy ra”, hoặc “Theo ai đó, sự việc nào đó đang diễn ra và dẫn đến một kết quả nào đó”, hoặc “Khi nào đó, ở đâu đó, ai đã (đang) làm một việc gì đó”...

Ví dụ 2.2.1.1: Quảng Ninh (TTXVN 13/2), ngày 13/2, lô hàng của Công ty TNHH Khoa học kỹ thuật Texhong Ngân Hà (Khu công nghiệp Cảng biển Hải Hà) đã thực hiện các thủ tục thông quan nhập khẩu qua cầu Bắc Luân 2 – cửa khẩu quốc tế Móng Cái (Quảng Ninh).

Ví dụ 2.2.1.2: Lạng Sơn (TTXVN 20/8), ngày 20/8, trao đổi với phóng viên, Giám đốc sở Công thương tỉnh Lạng Sơn Nguyễn Đình Đại cho biết, hiện nay số lượng phương tiện chờ hàng hóa xuất khẩu, đặc biệt là xe chở hàng nông sản vẫn tiếp tục đưa lên cửa khẩu Tân Thanh và cửa khẩu Quốc tế Hữu Nghị.

Ví dụ 2.2.1.3: Berlin (TTXVN 05/02), Hội chợ triển lãm và bán buôn các sản phẩm hoa quả tươi lớn nhất thế giới đã khai mạc tại Berlin. Năm nay là năm thứ hai các doanh nghiệp Việt Nam tham gia Hội chợ.

2.2.2. Sa-pô nghi vấn

Sa-pô này là loại mở đầu gián tiếp, bắt đầu bằng một sự kiện, sự việc và đặt câu hỏi về diễn biến, nguyên nhân hoặc kết quả của sự việc, sự kiện đó nhằm gợi trí tò mò của người đọc, lôi kéo họ tiếp tục đọc các phần tiếp theo. Sa-pô thường dùng trong các phóng sự, tin bình luận hoặc bài thông tấn.

Ví dụ 2.2.2.1 : Việc phát triển nông nghiệp theo chuỗi đem lại nhiều lợi ích như giúp nông dân chủ động được đầu ra sản phẩm, doanh nghiệp có nguồn hàng chất lượng cao, cơ quan chức năng dễ dàng quản lý và người tiêu dùng truy xuất được nguồn gốc sản phẩm... Lợi ích đã rõ nhưng tại sao tình trạng nông dân tự sản, tự tiêu vẫn diễn ra phổ biến và rất khó khăn rộng phát triển các chuỗi nông sản để nâng cao giá trị?

Ví dụ 2.2.2.2: Hội nghị Bộ trưởng của diễn đàn hợp tác Trung Quốc – Châu Phi sẽ được tổ chức vào cuối tháng 11 tại Senegal. Hợp tác kinh tế thương mại Trung- Phi đã đạt được những bước tiến gì? Phiên họp mới của diễn đàn sẽ đóng góp như thế nào vào việc phát triển hợp tác chất lượng cao Trung Quốc- Châu Phi?

2.2.3 Sa-pô bình luận

Sa-pô này thường dùng trong các bài bình luận, phân tích. Khi viết sa-pô bình luận, phóng viên sẽ giới thiệu về sự kiện và đưa vào đó những bình luận, có thể là bình luận của cá nhân, có thể là quan

điểm của toà soạn, song phần nhiều là các bình luận khách quan của chuyên gia.

Ví dụ 2.2.3.1: Bắt đầu từ ngày 1/2/2017, Việt Nam sẽ thí điểm cấp thị thực điện tử cho du khách quốc tế. Việc thí điểm này sẽ được thực hiện trong 2 năm 2017 và 2018. Các chuyên gia nhận định, đây là một bước tiến quan trọng góp phần tăng sức cạnh tranh cho du lịch Việt Nam.

Ví dụ 2.2.3.2: Việt Nam được đánh giá là điểm đến đầu tư kinh doanh hấp dẫn đối với nhiều doanh nghiệp Hàn Quốc. Đây là chia sẻ của ông Choi Gangsun, Giám đốc Khu Công nghệ cao Gyeonggi tại Hội thảo Xúc tiến thương mại với doanh nghiệp trẻ Gyeonggi –do Hàn Quốc do Khu Công nghệ cao Gyeonggi tổ chức tại Tp. Hồ Chí Minh sáng 3/10.

III. So sánh đặc điểm của Sa-pô trong bản tin kinh tế Việt- Trung

Sa-pô là thuật ngữ phổ biến trong lĩnh vực báo chí các ngôn ngữ trên thế giới. Tuy nhiên, do mỗi ngôn ngữ có đặc thù riêng, nên Sa-pô giữa các ngôn ngữ cũng có sự giống nhau và khác nhau. Thông qua việc khảo sát các Sa-pô trong bản tin kinh tế Việt- Trung. Chúng tôi đưa ra nhận xét những đặc điểm giống nhau và khác nhau của Sa-pô trong tiếng Việt và tiếng Trung

3.1. Đặc điểm giống nhau của Sa-pô trong bản tin kinh tế Việt- Trung

Về loại hình: Sa-pô trong bản tin kinh tế Việt- Trung đều có các loại hình như trần thuật, miêu tả, nghi vấn và bình luận.

Về nội dung: Sa-pô trong bản tin kinh tế Việt- Trung cũng giống như bản tin thông thường, có đầy đủ công thức 5W + 1H, ai (who), cái gì (what), ở đâu (where),

khi nào (when), tại sao (why), như thế nào (how). Công thức này làm cho sa-pô càng trở nên hoàn hảo.

Về hình thức trình bày: Sa-pô thường nằm ở dưới ngay tiêu đề, dùng phông chữ khác và cỡ chữ có thể lớn hơn phần chính văn, có nền sẫm màu làm nổi bật, thu hút sự chú ý của độc giả.

Ví dụ 3.1.1: 新华社杭州9月12日电 (记者刘铮)中共中央政治局9月12日召开会议, 分析研究2017年经济工作。会议评估了中国经济2017年表现, 明确了2018年中国经济工作的总体基调、重要意义和政策安排。

Dịch: Theo Tân Hoa Xã tại Hàng Châu ngày 12 tháng 9 (phóng viên Lưu Tĩnh). Ngày ngày 12 tháng 9 Bộ Chính trị Trung ương Đảng Cộng sản Trung Quốc đã triệu tập hội nghị, phân tích nghiên cứu công tác kinh tế năm 2017. Hội nghị đã đánh giá tình hình kinh tế Trung Quốc trong năm 2017, xác định rõ định hướng chung, ý nghĩa quan trọng và đặt ra các chính sách cho công tác kinh tế Trung Quốc năm 2018.

Ví dụ 3.1.2: 新华财经4月18日电 今日, 国家商务部举行例行新闻发布会, 新闻发言人沈丹阳通报了2018年一季度我国商务运行情况并回答记者。数据显示, 一季度, 我国实际使

用外资金额299.05亿美元, 同比增长1.44%。其中, 3月实际使用外资金额124.21亿美元, 同比增长5.65%。

Dịch: Theo báo Tài chính Tân Hoa ngày 18 tháng 4, trong cuộc họp báo thường kì của Bộ tài chính Trung Quốc, người phát ngôn báo chí Thẩm Đan Dương đã đưa ra thông báo về tình hình hoạt động thương mại của Trung Quốc trong quý 1 năm 2019. Số liệu thống kê cho thấy, số vốn giải ngân thực tế quý 1 là 209,905 tỉ USD, tăng 1,44%. Trong đó số vốn giải ngân của tháng 3 là 12,421 tỉ USD, tăng 5,65%.

3.2. Đặc điểm khác nhau của Sa-pô trong bản tin kinh tế Việt- Trung

Về mặt hình thức: Mỗi toà soạn báo đều có quy định riêng về dung lượng từ ở sa-pô. Tuy nhiên, trong bản tin ngày này cần sự ngắn gọn bởi vậy, sa-pô càng ngắn mà vẫn đảm bảo được chất lượng bản tin, lại hấp dẫn lôi cuốn độc giả càng được đánh giá cao.

Để thuận lợi cho sự so sánh dung lượng số từ trong sa-pô của bản tin tiếng Việt và tiếng Trung, chúng tôi đã lần lượt tiến hành 100 bản tin kinh tế tiếng Việt của TTXVN và 100 bản tin kinh tế được đăng tải trên Nhật báo Nhân dân Trung Quốc.

Bảng 1: Kết quả khảo sát dung lượng bản tin kinh tế của TTXVN và báo Nhân dân Nhật Báo Trung Quốc (NDNBTO)

Bản tin	Trung bình từ/sa-pô	Dưới 100 từ	Trên 100 từ	Sa-pô ngắn nhất	Sa-pô dài nhất
TTXVN	42,2	78%	12%	36	116
NDNBTO	112,6	27%	63%	44	203

Nhìn vào bảng số liệu có thể thấy, lượng từ trung bình trong sa-pô của hai tờ báo có sự chênh lệch khá nhiều. Với nội dung được truyền tải trong khoảng 40-50

từ trong bản tin tiếng Việt, người đọc cũng dễ dàng tiếp nhận và ghi nhớ nội dung. Sa-pô trong bản tin tiếng Trung Quốc thường có lượng chữ dài hơn nhiều, trung bình

khoảng 112 từ trên một sa-pô. Việc chênh lệch về độ dài giữa sa-pô của bản tin tiếng Việt và tiếng Trung tùy thuộc vào quy định dung lượng sa-pô của tờ báo, trình độ xử lý ngôn từ, rút gọn vấn đề cũng như phong cách của từng người viết. Nhật báo Nhân dân Trung Quốc thường cắt đoạn mở đầu của phần chính văn của bản tin làm thành sa-pô. Đây chính là một trong những nguyên nhân dẫn đến việc sa-pô trên bản tin của Nhật báo Nhân dân Trung Quốc dài và không kiểm soát số chữ như bản tin tiếng Việt của TTXVN.

Ví dụ 3.2.1: Ngày 24/7, tại Hà Nội, Bộ Thông tin và Truyền thông tổ chức lễ ra mắt Cổng hỗ trợ thanh toán quốc gia (Cổng PayGov).

Ví dụ 3.2.2: Hà Nội (TTXVN 19/5)- Thủ tướng Chính phủ Nguyễn Xuân Phúc vừa ban hành quyết định số 647/QĐ-TTg phê duyệt Đề án hợp tác quốc tế về phát triển bền vững kinh tế biển Việt Nam đến năm 2030.

Ví dụ 3.2.3: Ngày mua sắm trực tuyến Online Friday 2019 đã chính thức được kích hoạt với hàng loạt ưu đãi vô cùng lớn, 50.000 mặt hàng đến từ hơn 1.000 thương hiệu được tung ra với mức giá ưu đãi giảm tới 70%.

Ví dụ: 3.2.4: 在确保防疫安全前提下, 中国(北京)国际服务贸易交易会、中国进出口商品交易会、中国国际进口博览会、中国—东盟博览会等展会如约而至, 线上线下同步举办, 架起扩大对外合作的桥梁, 释放追求更高水平对外开放的信号。

Dịch: điều kiện đảm bảo an toàn phòng dịch, các hội chợ triển lãm như Hội chợ thương mại dịch vụ quốc tế Trung Quốc (Bắc Kinh), Hội chợ hàng xuất nhập

khẩu Trung Quốc, Hội chợ xuất nhập khẩu quốc tế Trung Quốc, Hội chợ Trung Quốc – ASEAN.v.v... vẫn được tổ chức theo kế hoạch, kết hợp cả hình thức trực tuyến và trực tiếp, góp phần mở rộng cầu nối hợp tác đối ngoại, truyền đi thông điệp mong muốn phát triển mở rộng đối ngoại lên một tầm cao mới.

Ví dụ 3.2.5: 今年的“双11”购物节, 中国各大电商平台提供了超过1500万种商品打折售卖, 这些产品来自超过14万个品牌, 其中包括6万多个国际品牌。据统计, 今年“双11”各大电商成交额突破7747亿元, 与往年相比实现大幅增长。其中, 根据阿里巴巴发布的数据显示, 今年天猫双11的总成交额达到了4982亿元人民币。

Dịch: Trong ngày hội mua sắm 11/11 năm nay, các nền tảng thương mại điện tử lớn của Trung Quốc đã giảm giá hơn 15 triệu sản phẩm từ hơn 140.000 thương hiệu, trong đó có hơn 60.000 thương hiệu quốc tế. Theo thống kê, các giao dịch thương mại điện tử lớn của ngày lễ độc thân năm nay đã vượt 774,7 tỷ Nhân dân tệ, tăng đáng kể so với các năm trước. Trong số đó, theo số liệu do Alibaba công bố, tổng doanh thu của Tmall ngày 11/11 năm nay đạt 498,2 tỷ Nhân dân tệ.

Ví dụ 3.2.6: 从2月11日至12日, 第25届地中海国际旅游展(简称IMTM)在以色列特拉维夫国际会展中心正式举行, 该活动是以色列的正式且唯一的贸易旅游展会。该活动每年举行一次, 意在为以色列旅游企业与国际旅游企业互相交流和加强对接等创造良好机会。

Dịch: Từ ngày 11-12/2, tại Trung tâm Triển lãm Quốc tế Tel Aviv, Israel đã chính thức diễn ra Hội chợ Du lịch Quốc

tế thường niên khu vực Địa Trung Hải (IMTM) lần thứ 25. Đây là hội chợ chính thức và duy nhất về thương mại và du lịch của Israel được tổ chức hàng năm nhằm tạo cơ hội tiếp xúc giữa các công ty du lịch cũng như ngành du lịch Israel và quốc tế.

Về mặt trình bày: Code tin và nội dung tin khác nhau. Trong bản tin tiếng Việt, thường chỉ cung cấp tên hãng tin, cơ quan báo chí mà phóng viên khai thác tin, thể hiện bằng cách viết tắt chữ cái đầu của hãng tin. Ví dụ TTXVN- Thông tấn xã Việt Nam. Còn code tin trong tiếng Trung thường theo công thức 本报北京x月x日电 (记者xx (Theo báo, điện từ Bắc Kinh, ngày... tháng..., phóng viên...))

Ví dụ 3.2.7: 本报北京 1 月 27 日电 (记者汪文正) 财政部 27 日发布数据显示, 2020 年, 全国国有及国有控股企业营业总收入 632867.7 亿元, 同比增长 2.1%, 较 2020 年前 11 个月提高 1.3 个百分点, 经济运行回稳向好趋势不断巩固。

Dịch: Điện Báo Bắc Kinh ngày 27 tháng 1 (phóng viên Uông Văn Chính) theo số liệu do Bộ Tài Chính cung cấp ngày 27 cho thấy, năm 2020, tổng doanh thu của doanh nghiệp quốc hữu và doanh nghiệp cổ phần quốc hữu đạt 63.286,77 tỷ, tăng 2,1% cùng kì, tăng 1,3% so với 11 tháng đầu năm 2020, kinh tế ngày càng ổn định.

Ví dụ 3.2.8: 中新社北京 8 月 24 日电中国商务部发言人沈丹阳 24 日在此间表示, 中国在利比亚没有直接投资, 一些媒体有关中国在利比亚投资损失的报道是不确切的。在回答记者提问时, 沈丹阳表示, 中国在利比亚只有承包工程, 没有直接投资。

Dịch: Theo Tân Hoa Xã Trung Quốc tại Bắc Kinh ngày 24 tháng 8. Ngày 24

người phát ngôn Bộ Thương Mại Trung Quốc Thẩm Đơn Dương cho biết, Trung Quốc chưa đầu tư trực tiếp vào Liberia, các thông liên quan đến việc Trung Quốc đầu tư thất thoát tại Liberia là không chính xác. Ông Thẩm Đơn Dương nhấn với các nhà báo, Trung Quốc chỉ nhận thầu các công trình, chưa đầu tư trực tiếp vào Liberia.

Ví dụ 3.2.9: Hà Nội (TTXVN 29/8)- Ngày 29/8, đại diện của 26 doanh nghiệp và 4 tỉnh của Việt Nam cùng với hàng chục doanh nghiệp Nhật Bản đã tham gia Hội thảo Giao thương Hợp tác Kinh tế Việt Nam-Nhật Bản tại thủ đô Tokyo để tìm kiếm đối tác và các cơ hội hợp tác kinh doanh.

Ví dụ 3.2.10: Quảng Ninh (TTXVN 13/2)- Ngày 13/2, lô hàng của Công ty TNHH Khoa học kỹ thuật Texhong Ngân Hà (Khu công nghiệp Cảng biển Hải Hà) đã thực hiện các thủ tục thông quan nhập khẩu qua cầu Bắc Luân 2 – cửa khẩu quốc tế Móng Cái (Quảng Ninh).

IV. Dịch sa-pô trong bản tin kinh tế Việt- Trung

Dịch bản tin kinh tế Việt- Trung đều mang các đặc điểm chung của loại hình biên dịch. Bản dịch hướng đến độc giả nước ngoài sử dụng tiếng Trung Quốc. Khác với độc giả trong nước, họ có ngôn ngữ, môi trường văn hoá, chính trị và tập quán riêng. Bản dịch không đơn thuần chỉ là chuyển ngữ mà còn thực hiện mục tiêu truyền thông cụ thể, giúp người đọc hiểu được nội dung, có được cảm nhận cơ bản giống như người đọc trong nước. Do vậy hoạt động dịch bản tin kinh tế Việt- trung cần sự kết hợp cả kỹ năng dịch, kỹ năng viết và kiến thức nghiệp vụ biên tập báo

chí. Người dịch chỉ có kỹ năng chuyên ngữ thông thường mà không có kiến thức về nghiệp vụ báo chí, không có khả năng diễn đạt viết tốt, sẽ ảnh hưởng đến chất lượng bản dịch.

Khi dịch các sa-pô có đủ các yếu tố 5W1H, phải khái quát đầy đủ các nội dung quan trọng trong bản tin. Đối với dịch Sa-pô trong bản tin kinh tế từ tiếng Việt sang tiếng Trung, chúng tôi gợi ý hai phương pháp dịch chính là dịch thẳng và dịch ý. Dịch thẳng, dịch ý là vấn đề của lý thuyết biên dịch, cũng phương thức cơ bản của thực hành dịch.

4.1. Dịch thẳng

Với sa-pô dạng trần thuật, miêu tả các thông tin liên quan đến kinh tế, cách dịch thẳng toàn bộ thông tin, về mặt hình thức và nội dung, cách diễn đạt vẫn đảm bảo tương đương với bản tin gốc.

Ví dụ 4.1.1: Nền kinh tế tăng trưởng 6,12% trong năm 2016 và sẽ tăng cao hơn trong năm 2017, là nhận định của Viện Nghiên cứu kinh tế & Chính sách trong cuộc họp báo công bố báo cáo Kinh tế Vĩ mô Việt Nam Quý IV năm 2016 được tổ chức mới đây

Dịch: 2016 年, 越南经济增长达 6.21%, 预计 2017 年该数字将会更高。这是经济与政策研究院在 2016 年第四季度越南宏观经济报告公布会议上所做的评估。

Ví dụ 4.1.2: Hà Nội (TTXVN 4/2)- Trước diễn biến khó lường của dịch bệnh nCoV dự báo sẽ tác động sâu rộng đến toàn bộ nền kinh tế nói chung và xuất nhập khẩu nói riêng, ngày 4/2, Thứ trưởng Bộ Công Thương Trần Quốc Khánh đã có cuộc họp với các đơn vị thuộc Bộ nhằm

đưa ra biện pháp cụ thể và quyết liệt hơn để thúc đẩy xuất nhập khẩu.

Dịch: 越通社 2 月 4 日——在不可预测的新型冠状病毒感染肺炎疫情对进出口活动乃至整个经济体产生深远影响的背景下, 2 月 4 日, 越南工贸部副部长陈国庆与有关单位召开会议, 寻找促进进出口活动的措施。

4.2. Dịch ý

Dịch ý là cách người dịch có thể thay đổi hình thức, cấu trúc ngôn ngữ của bản tin gốc để phù với bản dịch trên cơ sở chuyển đổi thông tin.

Ví dụ 4.2.1: TPHCM (TTXVN 22/4)- UBND TPHCM vừa có Quyết định về ban hành kế hoạch thực hiện Chương trình Bình ổn thị trường các mặt hàng được phẩm thiết yếu trên địa bàn TPHCM năm 2020 - 2021; ứng phó khẩn cấp dịch bệnh COVID-19. Chương trình nhằm chủ động, đảm bảo cung cầu các mặt hàng được phẩm thiết yếu, ổn định giá cả, kể cả khi dịch bệnh COVID-19 lan rộng trên cả nước và trên địa bàn TPHCM.

Dịch: 越通社胡志明市 4 月 22 日——为了抗击新冠肺炎疫情, 胡志明市人民委员会刚出台了有关实施 2020-2021 年胡志明市基本药品平抑计划的决议, 致力于在新冠肺炎疫情的背景下保障胡志明市乃至全国的基本药品市场的稳定。

Ví dụ 4.2.2 : Hà Nội (TTXVN 17/2)- Xuất khẩu thực phẩm của Thái Lan sang Trung Quốc có thể sẽ tăng gấp đôi trong quý II/2020 do nhu cầu tăng mạnh tại thị trường này.

Dịch: 越通社河内 2 月 17 日——由于中国市场的强劲需求, 泰国对中国

的食品出口在2020年第二季度有望实现翻番。

Ví dụ 4.2.3: Quảng Ninh (TTXVN 12/6)- Ngày 12/6, tại Công ty cổ phần Gốm Đất Việt, thị xã Đông Triều, tỉnh Quảng Ninh, Hội Kỹ lục gia Việt Nam đã trao quyết định và bằng xác lập kỷ lục Việt Nam cho 6 nhóm giải pháp, sản phẩm của Công ty Cổ phần Gốm Đất Việt.

Dịch: 越通社广宁省6月15日——越南纪录家协会最近为广宁省东朝市越陶瓷股份公司的六项措施和产品颁发决定和证书。

Trong các ví dụ trên có thể nhận thấy, áp dụng phương pháp dịch ý, trong quá trình dịch đã đảo lại cấu trúc, sắp xếp lại thứ tự các phân câu, để phù hợp với các biểu đạt trong tiếng Trung Quốc.

Nhìn chung, hoạt động dịch bản tin Việt- Trung là hoạt động đặc thù, để thực hiện tốt công tác dịch thuật, người dịch phải nắm rõ các đặc điểm của sa-pô để lựa chọn phương pháp và hình thức dịch hợp lý .

V. Kết luận

Trong thời đại hội nhập quốc tế ngày nay, công tác nghiên cứu đặc điểm báo chí

Việt Nam sẽ góp phần đưa Việt Nam hội nhập cùng thế giới. Tìm hiểu đặc điểm sa-pô trên các bản tin kinh tế tiếng Việt của Thông tấn xã Việt Nam cũng là đóng góp tích cực với công tác nghiên cứu báo chí tại Việt Nam. Đồng thời, từ góc độ giảng dạy ngữ, hay nghiên cứu dịch thuật cũng thúc đẩy hợp tác kinh tế, giao lưu văn hoá giữa hai nước Việt Nam và Trung Quốc.

Tài liệu tham khảo:

- [1]. Fabience Gerault, *Kỹ năng viết bài*, NXB Thông tấn, (2006), tr31.
- [2]. Vũ Quang Hào, *Ngôn ngữ báo chí*, NXB Đại học Quốc gia, (2001), Hà Nội, tr141
- [3]. Loic Hervounet, *Viết cho độc giả*, NXB Hội nhà báo Việt Nam, (1999), tr83.
- [4]. Nguyễn Thị Bích Ngọc, *Vấn đề viết sa-pô cho báo điện tử Việt Nam*, Luận văn Thạc sĩ Đại học Quốc gia Hà Nội (2013).
- [5]. Trần Quang, *Các thể loại chính báo chí*, NXB Chính trị Quốc gia, (2000).
- [6]. Line Rose, *Nghệ thuật thông tin*, NXB Thông tấn, (2004).

Địa chỉ tác giả: Trường Đại học Mở Hà Nội

Email: ntvbinh@hou.edu.vn